

Sisekaitseakadeemia

Politsei- ja piirivalvekolledž

Artjom Pelepelin

**TEENISTUSKOERTE KASUTAMINE POLITSEI-JA
PIIRIVALVEAMETI IDA PREFEKTUURIS**

Lõputöö

Juhendaja:

Piret Teppan, MA

Kaasjuhendaja:

Jüri Pajusoo, MA

Muraste 2014

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Politsei- ja Piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: mai 2014
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Teenistuskooete kasutamine Politsei- ja piirivalveameti Ida prefektuuris</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Использование служебных собак Департаменте полиции и погранохраны в Идаской префектуры</p>	
Töö autor: Artjom Pelepin	<p>Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas</p> <p>Allkiri:</p>
<p>Lühikokkuvõte: Käesolev lõputöö on esitatud 44 leheküljel. Viidatud allikate nimekirja kuulub 20 nimetust. Töös on esitatud 2 tabelit ja 4 joonist. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja resümee on esitatud vene keeles.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on uurida teenistuskooete kasutamise efektiivsuse tõstmise võimalusi.</p> <p>Eesmärgist lähtuvalt on autor püstitanud järgmised ülesanded: anda ülevaade Politsei- ja Piirivalveametis kasutatavatest teenistuskooetest ja nende teenistusülesannetest ning analüüsida teenistuskooete kasutamisest Ida prefektuuris, teha ettepanekuid, kuidas on võimalik muuta teenistuskooete kasutamist Ida prefektuuris efektiivsemaks.</p> <p>Töö koosneb kahest osast. Esimeses osas annab autor ülevaate teenistuskooete kasutamise õiguslikust alusest, teenistuskooete liikidest ja nende põhiülesannetest ning teenistuskooete koolitamisest. Teises osas kirjeldab autor Ida prefektuuri teenistuskooete kasutamisest ning analüüsib ja kirjeldab läbiviidud küsitluse ja intervjuude tulemusi.</p>	
Võtmesõnad: teenistuskooerad, teenistuskooete koolitus, Ida prefektuur	
Võõrkeelsed võtmesõnad: служебные собаки, обучении служебных собак, Идаская префектура	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETIS KASUTATAVAD TEENISTUSKOERAD	6
1.1. Teenistuskooete kasutamise õiguslik alus, teenistuskooete liigid ja nende põhiülesanded	7
1.2. Politsei- ja Piirivalveameti teenistuskooete väljaõpe	13
2. TEENISTUSKOOERTE KASUTAMINE IDA PREFEKTUURIS	21
2.1. Ida prefektuuri teenistuskooete kasutamise ülevaade	21
2.2. Teenistuskooete kasutamise analüüs ning parenduse ettepanekud	27
KOKKUVÕTE.....	35
Резюме.....	37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	39
TABELITE JA JOONISTE LOETELU.....	41
LISA 1. Ankeetküsitlus.....	42

SISSEJUHATUS

Juba Vana- Kreeka ajal kasutasid inimesed koeri teatud eesmärkidel – jahil käimiseks ning läheneva metslooma kohta teabe saamiseks. Ajapikku koos ühiskonnaga ning inimeste elutingimustega muutus ka koerte pidamise eesmärk. Teenistuskoer: teenistuskoerte koolitus juhised (РЫЛОВ 2010:1-2). Hakati hindama mitte lihtsalt nende jahioskusi, vaid ka välimust, õpihimu, intelligentsust ning füüsilist vastupidavust. Sõjaajal kasutati koeri eelkõige informatsiooni edastamiseks, haavatute transportimiseks ja vaenlase tehnika õhkimiseks. Teenistuskoerte töö efektiivsus ümberkasvatus koloonias number 3 Joškar-Ola linnas (ЧЕНЬ 2009).

Eestis alustati Siseministeeriumi valitsemisalas teenistuskoerte aktiivset kasutamist alates 1921 aastast, võttes eeskujuks lähimaid naaberriike (Võime 2007:44).

Tänapäeval, kui koertest on saanud asendamatud sõbrad, kas lemmiklooma näol või truuks partneriks teenistuses olles, otsitakse järjest uusi võimalusi ning treeningviise, kuidas neid erinevatel eesmärkidel ära kasutada.

Kuna praegune ühiskond on pidevas muutumises, peavad ka erinevad teenistuskoerad olema suutelised järjest rohkemaks olenemata suunitlusest kas politsei, piirivalve või päästeteenistuse jms. valdkonnas. Samas on teenistuskoerte kasvatamine, treenimine äärmiselt kulukas ning aeganõudev, mis omakorda eeldab nende igatepidi tõhusat rakendamist.

Käesoleva lõputöö teema on aktuaalne, sest Ida prefektuuris hoolimata teenistuskoerte olemasolust struktuuris, puudub teenistuskoerte kasutamise ühtne toimiv ja efektiivne süsteem. Samuti ei ole kehtestatud kindlaid reegleid, millal ja mis olukordades koeri teenistuses rakendada.

Viimastel aastatel on küll uuritud Sisekaitseakadeemia lõputööde raames teenistuskoertega seonduvat, kas ühe prefektuuri näitel või teenistuskoerte kasutamisest Eestis ja teistes Euroopa riikides. Samuti on võrreldud kahe erineva prefektuuri teenistuskoerajuhtide tööülesandeid, kuid ei ole uuritud Ida prefektuuri künoloogide töö efektiivsust ning nende teenistuskohast sõltuvaid iseärasusi.

Lõputöö eesmärgiks on uurida teenistuskooete kasutamise efektiivsuse tõstmise võimalusi, ning milliseid teenistuskooeri vajatakse Ida prefektuuris.

Eesmärgist lähtuvalt on autor püstitanud järgmised ülesanded:

- anda ülevaade Politsei- ja Piirivalveametis kasutatavatest teenistuskooertest ja nende teenistusülesannetest;
- anda ülevaade ning analüüsida teenistuskooete kasutamisest Ida prefektuuris;
- teha ettepanekuid, kuidas on võimalik muuta teenistuskooete kasutamist Ida prefektuuris efektiivsemaks.

Töö koosneb kahest osast. Esimeses osas annab autor ülevaate teenistuskooete kasutamise õiguslikust alusest, teenistuskooete liikidest ja nende põhiülesannetest ning teenistuskooete koolitamisest. Teises osas kirjeldab autor Ida prefektuuri teenistuskooete kasutamisest ning analüüsib ja kirjeldab läbiviidud küsitluse ja intervjuude tulemusi ning toob välja, kuidas on võimalik Ida prefektuuri teenistuskooete kasutamist muuta efektiivsemaks.

1. POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETIS KASUTATAVAD TEENISTUSKOERAD

Viimasel ajal on järjest rohkem hakatud tähelepanu pöörama erinevaid ülesandeid täitvatele teenistuskooertele ja nende kasutamisevõimalustele. Teatud tegevustes on koerad asendamatud, näiteks narkootiliste ainete, laiba, lõhkeainete otsimiseks, mida inimene ei ole suuteline ilma erivahenditeta teostama. Samuti on koerad ideaalsed jõukasutusinstrumendid või inimeste ja esemete otsijad.

Enim kasutatakse koeri tema tundliku haistmismeele tõttu, mille abil on võimalik avastada erinevaid lõhnajälgi - inimese lõhnast kuni erinevate keemiliste ühendite lõhnadeni. Samas proovitakse otsida ka tänapäeval koertele asendajaid, näiteks tehisinina näol, mis on võimelised eristama ja registreerima lõhnaainete spektrit (Walt, Stitzel & Aernecke 2012:38-45). Näiteks Pacific Northwest National Laboratooriumis on välja töötatud tehisinina, mis on kiire, täpne ja väga tundlik, et tuvastada lõhkeainete jälgi pagasis, kaupadelt või reisijatelt, kasutades selleks üksikuid lõhkainemolekule (Explosives ... 07.04.2014).

Kindlasti ei saa koera haistmismeele võistelda uuemaaja tehnoloogiaga, kuid autori arvates ei ole niipea erinevate teenistuskooerte asendamist masinatega karta, sest tehnoloogia ei tööta iseseisvalt ja arvatavasti ei saa masinad kunagi nii liikuvaks kui koer.

Kahes järgnevas peatükis kirjeldabki autor, millistel alustel Politsei- ja Piirivalveametis teenistuskooeri kasutatakse, millised on teenistuskooerte liigid ja mis on nende põhilised ülesanded. Kuna iga teenistuskooera tulemuslikkus ja kasutusala sõltub eelkõige teenistuskooera koolitusest, annab autor teises alapeatükis ülevaate teenistuskooerte koolituse lähtepunktidest ning millistele nõuetele peavad kõik Politsei- ja Piirivalve teenistuskooerad vastama.

1.1. Teenistuskooerte kasutamise õiguslik alus, teenistuskooerte liigid ja nende põhiülesanded

Politsei- ja Piirivalveameti teenistuskooerte kasutamine on reguleeritud „Politsei- ja piirivalveseadusega“ ning kuidas koerateenistust korraldatakse on sätestatud Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 23. märtsi 2011. aasta käskkirja nr. 120, lisa 1, milleks on „Koerateenistuse korraldamise juhend“. Alljärgnevalt annab autor ülevaate nende kahe dokumendi olulisematest, teenistuskooeraga seonduvatest, punktidest.

Politsei- ja piirivalveseaduses (PPVS) kohaselt mõistetakse teenistuskooera kui teenistuslooma ning seaduses sätestatakse, kuna ja millisel juhul võib ametnik teenistuskooera kasutada. Seaduses kasutatakse üldmõistet looma, sest teenistuslooma kasutamine ei pruugi piirduda vaid koera kasutamisega.

Teenistuslooma kasutamist on seaduses ära märgitud kolmel korral. §26 tuuakse välja, mida mõeldakse seaduses vahetu sunni mõiste all - vahetut sund on isiku, looma või asja mõjutamine füüsilise jõu, erivahendiga või relvaga. §27 laiendatakse erivahendi mõistet ning punkt 5 on ära toodud, et üheks erivahendiks on ka teenistusloom (Politsei- ja piirivalveseadus, 01.01.2010).

PPVS§7³⁴ punkt 1 järgi, võib politsei kontrollida isikut (teostada turvakontrolli) või tema riietust vaatlemise ja kompimise teel või tehnilise vahendi või sellekohase väljaõppe saanud teenistuslooma abil kindlustamaks, et isiku valduses ei ole esemeid või aineid, millega ta võib ohustada ennast või teisi isikuid.

PPVS§7³⁶ võib politsei valdaja nõusolekuta kontrollida meeleliselt, tehnilise vahendi või teenistuslooma abil vallasasja, sealhulgas avada uksi ja kõrvaldada muid takistusi.

Koerateenistuse korraldamise juhendis on tunduvalt detailsem, mille eesmärgiks on tagada politseiteenistuses teenistuskooerte sihipärane kasutamine. Juhendis, võrreldes PPVS-iga, on teenistuskooera mõiste rohkem konkretiseeritud – „teenistuskooer on Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi PPA) arvel olev koer, kes on kantud PPA teenistuskooerte registrisse, ja keda kasutatakse koerateenistuses“ (Koerateenistuse

korraldamise juhend, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 23.03.2011 käskkiri nr 120 lisa 1).

Juhendis sätestatakse veel, mille eest vastutab koerateenistuses PPA, prefektuur, territoriaalne struktuuriüksus või künoloogiateenistus ning koerajuht. Eraldi kirjeldatakse teenistuskoea hooldamist ja hoidmist, mis annab teenistuskoeajuhile suunised, näiteks söötmise, tervisliku seisundi kontrollimiseks, hoidmisekohale, transportimisele ning koera töö- ja puhkeajale. Samuti pannakse juhendiga teenistuskoeajuhile kohustus teenistuskoea koolitamiseks ning treenimiseks.

Autori arvates on teenistuskoeajuhile äärmiselt oluline, et seadusega on konkreetselt ära reguleeritud teenistuskoea kasutamise võimalused mis soodustab ning loob kindlustunde teenistuskoea kasutamist erinevates situatsioonides.

Tuginedes enda kogemustele, kinnitab autor, et näiteks narkootiliste ainete tuvastamise koolituse läbinud koer on nii turvakontrolli teostamisel kui ka vallasasja kontrollimisel väga suureks abiks, kes annab märku, kui isikul või isiku asjadel on/või on olnud kokkupuude narkootiliste ainetega ka siis, kui isik väidab vastupidist ning koheselt ei ole võimalik narkootiliste ainete tuvastamise testeid kasutada.

Autori arvates peaks võimalikult palju teenistuskoea nägemine koos politseiametnikega olema ennetava ja distsiplineeriva tulemusega ning vähendama politsei vastu suunatud agressiooni, mida Ida prefektuuris tuleb ette küllaltki tihti.

Mõistmaks olukorra tõsidust, politsei vastu suunatud rünnakutest, soovib autor anda ülevaate, tuginedes Ida prefektuuri õiguskorra analüütilise ülevaatele ja prioriteetide täitmisele 2013 aastal. Dokumendis on küll täheldatud, et võrreldes aastatega on politsei vastu suunatud nii füüsilisi kui ka verbaalseid rünnakud vähenenud, kuid siiski on jätkuvalt liiga kõrged. Näiteks pärast 2010. aastat on ründed vähenenud kogu regioonis, kuid kõikidest asumitest eristub Narva linn, kus jätkuvalt toimub aastas umbes 33 politseinike vastu suunatud rünnet, mis on suhtearvult umbes samapalju, kui terves Lõuna prefektuuris kokku (Õiguskorra analüütiline ülevaade ja prioriteetide täitmine 2013 aastal. Ida prefektuur 15.01.2014) (edaspidi Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a.).

Parema ülevaate saamiseks viie aasta vältel politsei vastu suunatud rünnetest, on näha tabel 1. kus on ära toodud ründed karistusseadustiku paragrahvide ning aastate lõikes (KarS §274. Vägivald võimuesindaja ja avaliku korda kaitsva muu isiku suhtes. KarS §275. Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine (Karistusseadustik 06.06.2001).

Tabelist on näha, et kõige rohkem oli ründeid politseinike vastu 2010. aastal. 136 rünnet oli suunatud Jõhvi politsei vastu. Ülejäänud jagunesid Narva ja Rakvere politseijaoskondade vahel.

Tabel 1. Ründed politseinike vastu paragrahvide lõikes perioodil 2009 – 2013 (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013. a.)

Ründed politseinike vastu	2009 a.	2010 a.	2011 a.	2012 a.	2013 a.
KarS 274	43	63	50	49	29
KarS 275	63	116	52	39	27
Kokku	106	179	102	88	56

Tuginedes Ida prefektuuri analüütilisele ülevaatele ning kaheksa aastate pikkusele teenistuskogemusele Ida prefektuuris, peab autor oluliseks, et võimalusel tuleb planeerida piirkonna patrullteenistust nii, et vahetuses on kindlasti üks politseiametnik koos teenistuskooeraga, kes saaks vajadusel koheselt reageerida kas appi minekuga teisele patrullile või vaigistada agressiivseid isikuid.

Siinkohal on oluline, et ühes prefektuuris oleks koerateenistuses esindatud võimalikult erinevate koolitussuundadega teenistuskooerad, et oleks tagatud võimalikult kiire ja efektiivne reageerimisvõime.

Teenistuskooerad jagunevad koerateenistuse korraldamise juhendi järgi jälitus-, jälje- narko-, laiba-, lõhkainekoer ning kombineeritud koerteks.

Lõhkeaineid otsivad teenistuskooerad kuuluvad Päästeameti alla. Lisaks on veel teenistuskooerad kes on koolitatud otsima põlevvedelikke, kuid need kuuluvad Eesti

Kohtuekspertiisi Instituudi (EKEI) alluvusse. PPA-s on jälitus-, jälje-, narkokoerad ning kombineeritud koerad ehk need koerad, kellele on põhioskuse (patrullkoera oskustega) juurde koolitatud lisaeriala.

Autor tahab siinkohas täpsustada, et praktikas kasutatakse politseiteenistuses jälituskoera ja jäljekoera kohta ühist mõistet – **patrullkoer**. Patrullkoera mõiste tuli politseiteenistuses kasutusele pärast Politseiameti, Piirivalveameti ning Kodakondsus- ja Migratsiooniameti ühendamist, kui teenistuskoeeri hakati riskkasutama nii politsei kui ka piirivalve suunitlusega tegevustes. Samuti hakati teenistuskoeeri koolitama täpselt ühesugustel alustel. Seega kasutab autor lõputöös ka edaspidi jälituskoera ja jäljekoera asemel ühtseks nimetuseks patrullkoera.

Enamus teenistuskoeertest PPA-s on patrullkoera väljaõppega, keda kasutatakse põhiliselt maismaapiiril patrullitoimkonnas ja korrakaitse patrullitoimkonnas kus nende ülesanneteks on jäljeajamine, inimeselõhnaliste esemete otsimine, inimeste otsimine ning jõu kasutamisel kui erivahendit. Patrullkoerteks kasutatakse politseiteenistuses Saksa lambakoeri ning Belgia lambakoeri. Saksa lambakoer on keskmise suurusega, täisnurkse kehaehitusega koer, tugev ja lihaseline. Ta on temperamendilt ekstravert, julge, heade närvidega, töötahteline, valvas ning truu (Adlercreutz 1994:178).

Saksa lambakoerast on läbi ajaloo kujunenud erinevates riikides populaarne teenistuskoeera tõug. Populaarsus sai alguse pärast tõu aretaja Max Emil Friedrich von Stephanitz, poolt mitme Saksa lambakoera annetamisest politseile. (Radala 2011)

Üldist arengut jälgides on aga oodata Saksa lambakoera populaarsuse langust teenistuskoeera tõuna ja tema asendumist Belgia lambakoeraga. Belgia lambakoer põlvneb Saksa lambakoerast. Ka suuruselt, isased 60-66 cm ja emastel 56-62 cm on ta Saksa lambakoeraga võrreldav. Belgia lambakoerad jagunevad alatõugudena neljaks: Groenendael, Laekenois, Malinois, Tervueren (Adlercreutz 1994:178). Politseiteenistuses k.a. Eestis kasutatakse eelkõige lühikarvalist Malinois't.

Belgia lambakoer on hea kehaehitusega, tähelepanelik ja elav, suurepärase vahikoer. (Adlercreutz 1994:147 ref Radala 2011) Saksa lambakoerast eristab teda suurem

aktiivsus, parem saagiinstinkt ning tugevam tervis kui Saksa lambakoeral. Samuti on Belgia lambakoer Saksa lambakoerast peaaegu kaks korda parema kiirenduse ja kiiruse poolest. Näiteks Soome politseis on ligemale 50% teenistuskoores belgia lambakoerad, sarnane olukord on ka Soome kaitsejõududes. (Tikkanen.A 2008 ref Radala 2011).

Belgia lambakoeri on Saksa lambakoerast efektiivsem kasutada teenistuskohdades, kus võib esineda jõukasutuse situatsioone – kinnipidamist või vastupanu murdmist. Seega sobib autori arvates Belgia lambakoer Eesti politseiteenistusse ideaalselt, kuna nad on vastupidavad ning suutelised teostama tööülesandeid nii korrakaitse kui ka piirivalve suunitlusega.

Arvuliselt patrullkoerte järel, keda kasutatakse PPA-s kõige rohkem, on **narkokoerad**. Narkokoera põhiline tööfunktsioon on narkootiliste ainete lõhnade allika tuvastamine. Neid saab edukalt kasutada erinevate peidikute avastamisel sõidukite pagasitest, ruumidest, esemete läbiotsimistel ja maastikul. Kuna koer otsib lõhna, mitte ainet ennast, siis näitavad koerad ka neid kohti või inimesi, mis on narkootilise ainega kokku puutunud. Sellest tulenevalt saab neid kasutada ka politseioperatsioonidel, avastamaks keelatud ainete tarvitajaid.

Narkokoorteks on koolitatud PPA-s Saksa lambakoeri kui ka spanjeleid (Inglise springer spanjel ja Vene spanjel). Kuna narkootilisi aineid tuleb otsida erinevatest kohtadest, mis on küllaltki tihti kas kõrgel või kitsad, on koerajuhil väiksemat koera tunduvalt lihtsam tõsta. Samuti saab väiksem koer paremini liikuda, näiteks auto sees või mööblit täis ruumis. Seega on viimasel ajal koolitatud narkokoorteks eelkõige spanjeleid. Lisaks on spanjelid kui jahikoerad, võrreldes lambakoortega, tunduvalt suurema pikemaajalise otsimise võimekusega.

Kuigi spanjelid on ka head jäljeajajad, kuid rakendust sellel alal ei ole nad leidnud, kuna jälje lõpus eeldatakse alati vastupanu osutamise võimalusele ja selles situatsioonis on väiksed tõud võimetud.

Kuna koerte ostmine, koolitamine ning ülalpidamine on äärmiselt kulukas, ei ole mõttekas koolitada ainult kitsa erialaga teenistukoeri, samas kui koerte võimekus on

palju suurem. Järjest rohkem ongi mindud PPA-s seda teed, et on hakatud koolitama **kombineeritud koeri**.

Kombineeritud koer on patrullkoer, kellele on õpetatud lisaeriala - narko-, laiba-, lõhkeaine-, või inimese otsimise eriala. PPA teenistuskooertele õpetatakse lisaerialana narkootiliste ainete lõhna tuvastamist ning laiba otsimist. Tehniliselt õpetatakse neid lisaerialasid ühtemoodi. Alustatakse mängimisega, peidetakse ära koera lemmik mänguasi või pall, mille peab ta üles leidma. Hiljem lisatakse mänguasja juurde juba kas teatud narkootiliste ainete lõhnaga, lõhkeaine lõhnaga või laibalt võetud riideese.

Huvitav on märkida, et autori poolt läbi viidud küsitluse tulemusena soovisid Ida prefektuuri kolm korrakaitse politseiametnikku, et prefektuuris võiksid lisaks narko ja laiba otsimise lisaerialaga teenistuskooertele olla ka lõhkeaine otsimisoskusega patrullkoerad. Selle tulemusena ei peaks politseiametnikud kahtlaste esemete leidmise või pommiähvarduse korral ootama päästeteenistuse teenistuskooera, vaid saaksid ise kiiremini reageerida kas tegemist on ikka pommiga või millegi muuga. Autori arvates on ettepanek huvitav, kuid samas on küsitav, kas koerte dubleerimine toob kaasa piisaval hulgal efektiivsust ning kas reageerimise, olukorra lahendamise ning ohutuse tagamise kiirus sellest oluliselt tõuseks. Samuti peaks arvestama juurde koerte lisakoolituskulud, treeningukulud ning samuti koerajuhtide täienduskoolitused lõhkeainete vallas. Kuna oletatava lõhkeainete olemasoluga seonduvaid väljakutseid, kuhu kaasatakse teenistuskooer, on õnneks vähe, siis autori arvates lõhkeaine lisaerialaga patrullkoeri ei ole vaja prefektuuridesse eraldi koolitada, vaid piisab Päästeameti teenistuskooertest.

Kombineeritud koerte kasutamisel on ka omad iseärasused/puudused, mida peab teenistuse läbiviimisel arvestama. Näiteks, kui patrullkoer on saanud jõukasutuskoolitust, siis on tema kasutamine inimeste hulgas narkootiliste ainete lõhnade tuvastamiseks piiratud. Ideaalne oleks kasutada patrullkoera lisaerialaks laiba või relvade otsimist, kuid äärmisel juhul narkootiliste lõhnade tuvastamist.

Lisaks peab kombineeritud koerte puhul arvestama pikema koolitusega või treeningutega. Ainult patrullimise erialaga teenistuskooerale õpetatakse/treenitakse jäljeotsimist, inimese ja eseme otsimist ning jõukasutust. Lisaeriala sooviga, näiteks narkootiliste ainete lõhna tuvastamine, nõuab esialgse koolitusena lisaiega vähemalt

pool aastat. Samuti tuleb edaspidigi arvestada kombineeritud patrullkoera treenimiseks pikemat ajavahemikku.

Uus suund, mida hakatakse PPA soovil patrullkoertele 2014 aasta sügisest Frontex-i projekti raames õpetama on relvade otsimist. Arvestades viimase aja sündmusi on uus eriala igati õigustatud ning relvaotsijaid teenistuskoeeri saab kasutada nii piiripunktides kui ka patrullteenistuses.

Erinevate teenistuskoeeraliikide vajaduse üle otsustab PPA ning uute teenistuskoeerte muretsemine toimub PPA teenistuskoeerte hankeplaanile, müügi- või muude lepingute alusel (Koerateenistuse korraldamise juhend 2011). Kuni 2004 aastani aretasid teenistuskoeerte koolituskeskused ise koeri, kuid aretustöö lõpetati kuna see osutus, teenistuskoeerte koolituskeskuse (edaspidi TKKK) juhi sõnul, kalliks, ebaefektiivseks ning tulemused kesiseks.

Praegu ostetakse Eestisse teenistuskoeerad sisse teistest riikidest läbi kennelite Soomest, Rootsist, Venemaalt, Suurbritanniast ja Taanist. TKKK juht tõi välja, et valdavamini, umbes 90% teenistuskoeertest, on ostetud Soomest, põhiliselt on need olnud Saksa lambakoerad ja Belgia lambakoerad.

1.2 Politsei- ja Piirivalveametite teenistuskoeerte väljaõpe

Alates taasiseseisvunud Eestis toimus nii piirivalve kui ka politsei suunitlustega teenistuskoeerte väljaõpe erinevates kohtades.

Piirivalve suunitlusega teenistuskoeerte koolitust alustati 1992 aastal kahes kohas – Kuressaare õppekeskuses, kus toimus ka piirivalvurite väljaõpe ning Harjumaal Neemel Teenistusloomade osakonnas. 1993 aastast jäigi teenistuskoeerte koolitamine ainult Neemele. Koolituskeskus muutis mitmeid kordi enda nime olles Neeme teenistuskoeerte väljaõppekeskus ning 1994-2005 aastani Neeme Piirivalvekoerte Kool, mille alusel moodustati 2005 aastal Sisekaitseakadeemia teenistuskoeerte koolituskeskus. 2007 aastast kolis teenistuskoeerte koolituskeskus Murastesse politsei- ja piirivalvekolledži territooriumile. (Teenistuskoeerte ... 08.04.2014)

Politsei teenistuskooete koolitus alustati 1991 aastal Politseikoete Kasvanduses, mis nimetati 1998 aastal ümber Politseikoete Treeningkeskuseks ning oli kuni 2002 aastani Kohtuekspertiisi Keskuse alluvuses. Alates 2002 aastast toimus politsei teenistuskooete väljaõpe Julgestuspolitsei Kriminaalkünoloogia talituses mis liideti 2008 aastal Sisekaitseakadeemia politsei- ja piirivalvekolledži teenistuskooete koolituskeskusega. Seega alates 2008 aastast on toimunud nii piirivalve kui ka politsei teenistuskooete väljaõpe ühistel alustel. (Teenistuskooete ... 08.04.2014)

Sisekaitseakadeemia teenistuskooete koolituskeskuses (edaspidi SKA TKKK) toimub koolitus Frontex –i (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union) rahvusvahelise ekspertgrupi poolt koostatud Euroopa Liidu piirivalve teenistuskooete ühtse õppekava alusel. Mis on eelkõige olnud aluseks ka Frontex- i poolt koostatud „Ühtsed standardid teenistuskooete alasele tegevusele“. Tegemist on rahvusvahelise töögrupi poolt koostatud juhendiga, millega soovitakse luua Euroopa Liikmesriikide (piirivalve)teenistuskooerajuhtidele ühtsed standardid teenistuskooetele valikule, koolitusele ning terminoloogiale, et tõhustada liikmesriikide vahelist koostööd ning parandada teenistuskooete kasutamist ühisoperatsioonidel. (Ühtsed standardid teenistuskooete alasele tegevusele 2009 (edaspidi Ühtsed standardid teenistuskooetele 2009)) Frontex eeldab, et ühtsed standardid teenistuskooetele võetakse aluseks kogu Euroopa Liikmesriikide piirivalve künoloogiateenistuses. Kuna Eestis on teenistuskooete koolitus nii politsei kui ka piirivalvel ühtne, siis eespool nimetatud juhend on aluseks võetud kogu PPA künoloogiavaldkonnas.

Koerjuhi kandidaat peab asuma koerajuhi ametisse kindlasti vabatahtlikult. Tema temperament ning iseloom peab olema tasakaalukas, võime vastu võtta stressirikas situatsioonis iseseisvaid otsuseid, oskama luua koeraga kontakti, peab olema hea suhtlemisoskusega ning suutma edastada enda soove koerale nii kehaliigutuste, kui ka hääle abil.

Teenistusülesannete käigus ei ole tulevane koerajuht vastutav mitte ainult iseenda, vaid ka oma teenistuskooera tegevuse ja käitumise eest; see tähendab suutlikkust täita teenistusülesandeid koos teiste ametnike ning koerajuhtide ja nende koertega. (Ühtsed standardid teenistuskooetele 2009)

Autor tahab siinkohas märkida, et lõputöö koostamise ajal, Ida prefektuuri politseiametnike (52 ametnikku) seas läbiviidud küsitluses, kus soovis autor teada, kas ametnikud oleksid valmis hakkama teenistuskoerajuhiks. Vastas 99% ametnikest sellele küsimusele *eitavalt*. Põhjuseks toodi *väga suurt ajakulu enda ja koera treenimise peale*. Samuti märgiti motivatsiooni puudumist kuna töö koeraga peetakse lisakohustuseks s.t. et peale koerajuhi tööülesannete täitmist peab täitma ka teisi kohustusi, näiteks laevade kontrolli, radarivaatlust jne. (infra. 33) Sellest tulenevalt annab autor järgnevalt põhjalikuma ülevaate, teenistuskoerajuhtide koolitusest, kohustuslikest teenistuskoerajuhtide ning teenistuskoerte atestatsioonidest ja sellele kuluvast ajakulust.

Praegusel hetkel koosneb koerajuhtide ja teenistuskoerte koolitus põhikursusest, koerajuhtide täienduskoolitusest ja teenistuskoera igapäevasest koolitusest teenistuskohas või koerajuhi kodus (Politsei- ja Piirivalveameti koerateenistuse kontseptsioon (kavand)).

Uute koerajuhtide koolitamine toimub SKA TKKK- s Koerajuhtide põhikursuse õppekava raames, mis on kinnitatud politsei- ja piirivalvekolledži direktori 16.12.2010. aasta käskkirjaga nr. 6.2–21/89. Õppekavas on sätestatud ka põhikursuse vastuvõtutingimused ja lõpueksamite korraldamine.

Kursuse alguses saab iga tulevane koerajuht omale teenistuskoera kutsika, kellega läbitakse 12 nädalane põhikursus (480 akadeemilist tundi), mis toimub kahe nädalaste tsüklite kaupa 1,5 aasta jooksul. Põhikursusest kaks nädalat on algkoolitus, kus valmistatakse tulevast teenistuskoera juhti ette kutsika saamiseks ning tutvustatakse lähemalt teenistuskoerajuhi ametit. Kaheksa nädalat omandatakse teadmised ja oskused teenistuskoerte koolitamiseks, hooldamiseks ja kasutamiseks teenistuses. Kaks nädalat on lähtuvalt tulevasest erialast erialakoolitus, kus pannakse rõhku jälje-, jälitus-, narko- või jõukasutusele. Eduka lõpueksami sooritamisel on teenistujal õigus töötada koerajuhi ametikohal.

Koerajuhtide põhikursuse õppekava on üles ehitatud kuueks mooduliks. Moodulite sisu kirjeldades, siis antakse esimeses moodulis koerajuhile algteadmised teenistuskoertest, näiteks koerte põlvnemisest, teenistuskoerte aretuse ning teenistuskoerte koolitussüsteemist. Teises moodulis on põhitemaatikaks koera tervis

ning hooldus, mille tulemusena tulevane teenistuskerajuht teab koera anatoomiat ja füsioloogiat, teab koera enamlevinuid haigusi ja nende sümptomeid ning oskab anda esmaabi. Kolmandas moodulis õpetatakse koerte käitumist ja psühholoogiat. Kerajuht saab teada koerte meeltest ja nende parameetritest, instinktides ja kuidas neid kasutada koolituses ning teenistuses, koera temperamentides, kehakeeltest ja koera häälitustest. Teenistuskerajuht peab teadma ka teenistuskerte alastest nii siseriiklikest kui ka rahvusvahelistest seadusandlikest aktidest, mida tutvustatakse neljandas moodulis. Viendas moodulis õpetatakse teenistuskerajuhile teadmisi ja praktilisi oskusi teenistuskerte koolitamisest, mille tulemusena kerajuht teab ja oskab kasutada teenistuskera koolitusmeetodeid, oskab arvestada õppimis- ja töövõimet mõjutavaid tegureid, teab kuulekus koolituse teooriat ja oskab seda praktikas kasutada. Kõige suurema tunnimahuga, 232 akadeemilist tundi viendas moodulis, on teenistuskera spetsialiseerumine. Sõltuvalt kas inimese lõhna otsimise koolitus, aine lõhna otsimise koolitus, jõu kasutamise koolitus. Viimases moodulis antakse ülevaade teenistuskerajuhi töövahenditest. (Kerajuhtide põhikursuse õppekava. Politsei- ja piirivalvekolledži direktori 16.12.2010. aasta käskkiri nr. 6.2–21/89.)

Et säilitada koolitustaset, on teenistuskerajuht kohustatud osalema täienduskursustel vähemalt kaks korda aastas kestusega 5-10 päeva ning koolituse sisu sõltub teenistuskera liigist. Lisaks peab teenistuskerajuht taseme säilitamiseks/parandamiseks oma kuni kaheaastast teenistuskera koolitama vähemalt kaheksa tundi nädalas ning üle kaheaastast teenistuskera, vähemalt kuus tundi nädalas. (Kerateenistuse korraldamise juhend 2011).

Lisaks koolitustele peavad teenistuskerajuhid ja nende teenistuskera osalema atesteerimisel. Ilma atesteerimata teenistuskera ei tohi teenistuses kasutada. Atesteerimisel osalevad (Teenistuskerte atesteerimise kord, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 23.03.2011 käskkiri nr 120, lisa 2 (edaspidi Teenistuskerte atesteerimise kord)):

- 18-36 kuu vanuselt – kaheaastase teenistuskera katse;
- 3 aasta vanuselt – kolme aastase teenistuskera katse;
- 5 aasta vanuselt – täiskasvanud teenistuskera katse;

- 7 aasta vanuselt – täiskasvanud teenistuskoera katse;
- Alates 9 aasta vanuselt igal aastal – täiskasvanud teenistuskoera katse.

Atesteerimine hõlmab endas erinevaid teste, mis on osaliselt kõikidele teenistuskoertele ühtsed ning osad testid sõltuvalt teenistuskoera spetsialiseerumisest.

Ühtne test on linnatest, millega hinnatakse teenistuskoera sotsiaalsust ning kohanemisvõimet. Seda peavad läbima ainult 18-36 kuu vanused teenistuskoerad. Testiga selgitatakse välja koera suhtumine inimestesse, teistesse loomadesse ning tema kindlust ümbritseva suhtes, näiteks inimrühma, jalgratturisse, autodesse, jooksjatesse, rulluisutajatesse. (Teenistuskoerte atesteerimise kord)

Eraldi testid on narkokoertele, millega soovitakse välja selgitada narkokoera vastupidavust (kui pikalt ja mis mahus on koer võimeline töötama), ainete otsimisoskust ja lõhnaallika leidmise täpsust ning leiu teatamisoskust. Testi ajal hinnatakse ka teenistuskoerajuhi oskust lugeda koera tegevust ning nende omavahelist koostööd. Testi käigus peab narkokoer otsima narkootilise aine lõhna transpordivahendist kui ka ruumist. (Teenistuskoerte atesteerimise kord)

Jäljekoerte atesteerimisel hinnatakse võimekust ja aktiivsust jälje ülesvõtmiseks, ajada jälge minimaalses pikkuses inimese liikumise suunas ning oskust leida maa-alale peidetud või kaotatud esemeid. Esemed on visuaalselt teenistuskoerajuhile mittemärgatavad. (Teenistuskoerte atesteerimise kord)

Jälituskoera atesteerimise eesmärgiks on testida koera võimet ajada erinevatel pinnastel jälgi politseitööks piisavas pikkuses k.a. linnalaadsetes oludes, oskust leida maa-alale peidetud või kaotatud esemeid ja koera võimet olla jõukasutusvahend nii kaitse kui ründesituatsioonides.

Jõukasutamise katse käigus hinnatakse teenistuskoera võimekust kaitsta koerajuhti, teostada kurjategija jälitamist ja kinnipidamist erinevates situatsioonides. Teenistuskoer, kes ei ole sooritanud jõukasutamise katset ei tohi kasutada jõukasutust nõudvates situatsioonides. (Teenistuskoerte atesteerimise kord)

Autor, tuginedes iseenda kogemusele ja eespool toodule, on igati Ida prefektuuri politseiametnikega nõus, et teenistuskoera koolitamine, eriti alguses, on pingeline, väga töömahukas ning võtab palju teenistusaega ja ka teenistusest vaba aega. Samuti

positiivsel tasemel atestatsioonide läbimiseks on vaja pidevalt teenistuskoera õpetada ja paljude treeningsituatsioonidesse kaasata teisi ametnikke või teenistuskoerale võõraid isikuid. Seega on enamus tegevusi teenistuskoeraga üles ehitatud motivatsioonile, mida kahjuks küsimuse vastusest lähtudes, ametnikel ei ole.

Andes ülevaadet Eesti teenistuskoerte koolitamisest, tekkis autoril huvi uurida, kuidas toimub teenistuskoerte koolitamine teistes riikides. Püüdes leida infot nii teenistuskoerte ja eelkõige teenistuskoerte koolituste kohta, tõdes autor, et enamus informatsioonist on ainult ametkondlikuks kasutamiseks ning seda teatud põhjustel ei avalikustata. Siiski õnnestus autoril saada ülevaatlikku infot Soome, Rootsi ja USA politsei teenistuskoerte koolitamise kohta.

Soome politsei teenistuskoerad läbivad nii põhi- kui ka erikoolitus. Päeva jooksul peab intensiivselt läbi võtma ja harjutama erinevaid patrulliliike. Patrulli baaskursus koosneb viiest osast ehk moodulist: juhtimine, jõu kasutamine, inimese jälitamine, samuti varakahju ja mõrvapaiga otsing. Pärast baaskoolitust, koolitatakse teenistuskoerale üks põhieriala. Eriväljaõppega koerad on koolitatud narkootikumide lõhnaallika tuvastamiseks (narkoerad) või lõhkeainete otsimiseks, keha uurimiseks ja tulekahjutekke põhjuste uurimiseks (Eestis on tulekahjude uurimiseks teenistuskoerad Eesti Kohtuekspertiisi Instituudil).

Mitu kuud enne põhikoolituse algust antakse teenistuskoerajuhile koer (enamasti kutsikas) kes jääb tema nn. „partneriks“. Uute koerajuhtide koolitus toimub politseikoerte koolituskeskuses Hämeenlinnas. Koolitus toimub kuues etapis. Kursuse ajal sooritatakse koeraga rahvusvaheline käitumistest ja vastupidavuskatse. Poolteise aasta jooksul läbib tulevane teenistuskoerajuht kaksteist erinevat põhikoolitust ja sellega vahelduvalt toimuvad veel spetsialiseerumise koolitused. Koolituse lõpus tuleb teenistuskoerajuhil ning teenistuskoeral sooritada test. Kui teenistuskoer läbib kõik koolitusetapid edukalt, saab koerajuht vastavasisulise tunnistuse. Edasine koolitus toimub töökohtadel koerarühma juures, juhendajateks koerarühma juhid ja vanemad koerajuhid. Igal politseipiirkonnal on ka oma nõ varrukamehed ehk jõukasutuse koolitajad või treenitakse kordamööda üksteise koeri. (Poliisikoiralaitos ... 08.04.2014) Autor peab väga oluliseks, et igas politseipiirkonnas on omad koolitajad või on piirkonnas niipalju teenistuskoerajuhte,

et saab planeerida ühiskoolitusi. Praegusel hetkel tunneb autor sellistest koolitajatest puudust, sest teenistuskooerajuht ei saa kõikki vajalikke koolitusi ise läbi viia ning peab leidma selleks inimesi, kes on nõus koolitusel osalema. Tavaliselt on koolituse läbiviimiseks vabatahtlikke leidmine raskendatud kuna teised politseiametnikud on enamasti hõivatud enda teenistusülesannetega või kardetakse koeraga tegeleda (olla nn. rollis, keda teenistuskooer ründab). Samuti ei ole prefektuurides ühel ja samal ajal teenistuses niipalju teenistuskooerajuhte, et saaks organiseerida ühiskoolitusi.

Rootsis koosneb koolitus kahest osast. Esimene nelja nädalane baastreening toimub oma politseiosakonnas kogenud kooerajuhi käe all. Selle läbimisel jätkub kolme nädalane koolitus vastavas õppebaasis. Põhitreening viiakse läbi politseikoerte treeningkeskuse Karlsborgis. Peale põhikursust suunduvad uued teenistuskooerajuhid teenistusse oma piirkondadesse. Edasine koolitus toimub töökeskkonnas. Toimuvad ka täienduskoolitused. Üldjuhul on traditsiooniks kujunenud, et iga päev tehakse teenistuskooertega mõni treeningharjutus. Kord nädalas teevad kõik piirkonna teenistuskooerajuhid koos trenni. Kord aastas kogunetakse terveks treeningnädalaks ühistreeninguks. (Karlsen 2006:17-20)

Võib öelda, et nii Soome kui ka Rootsi teenistuskooerajuhtide ning teenistuskooera koolituses on Eestis toimuvaga palju sarnaseid jooni arvatavasti tänu Frontex- i poolt koostatud teenistuskooerte koolitusjuhendile „Ühtsed standardid teenistuskooerte alasele tegevusele“ mis on aluseks võetud EL liikmesriikide (piirivalve) teenistuskooerte koolitamiseks.

USA teenistuskooerte väljaõppes, võrreldes Eesti teenistuskooerte väljaõppega, on palju erinevust just temaatikate poolest mis on ka arusaadav, arvestades millistes situatsioonides neil on vajalik teenistuskooeri rakendada ning millist politseitehnikat nad kasutavad.

USA politseis on kooerajuhtide (USA-s kutsutakse teenistuskooerajuhte K9 ohvitserideks) väljaõppeks erinevad treeningprogrammid, mis hõlmavad endas päevaseid ja öiseid taktikalisi õppusi. Põhilised temaatikad, mida läbitakse on, näiteks seaduse muudatused, kurjategija profiili ja stereotüübi tuvastamine, hoonetesse sisenemise taktika, reaalse tulekahju treeningud, keemilise laskemoona kahjutuks tegemine jpm. Klassitreeningud toimuvad põhiliselt tõeste probleemide

lahendamiseks, mis hõlmavad K9 ohvitseri turvalisust, treenimistehnikaid. Paljudes kohtades, sõltuvalt kursuse tellinud asutusest, kasutatakse õppustel ka helikopterit. Koolituse põhirõhk on pandud K9 ohvitseri turvalisuse suurendamisele ning koostööks kiirlöögi- või kiirreageerimise rühmadega (SWAT/ERT). Koolituse käigus õpitakse ründe- ja kaitsetehnikaid, K9 rühma taktikalist liikumist, kinnipidamisvõtteid ning K9 rühmaga koostööd, kes tegelevad väga ohtlike kurjategijate kinnipidamisega. Koolitustel õpetatakse veel K9 ohvitseridele juhtimisoskuseid, mida võib vaja minna töötades suure riskiga kohtades ning hoonete läbiotsimisel. Samuti õpitakse tundma koera käitumist, et saavutada paremat rühma mõistmist ja koostööd. (Land 2009:27-28). Ka USA-s toimub teenistuskooerte spetsialiseerumine, näiteks on seal tulirelvi, sularaha, süütevedelikke ja surnukehasid otsivad teenistuskooerad. Vanglates kasutatakse teenistuskooeri kes otsivad mobiiltelefone. (Binetti 2008:58-60)

2. TEENISTUSKOORTE KASUTAMINE IDA PREFEKTUURIS

Tänapäeval peab politseiteenistuse planeerimisel üha rohkem arvestama maailma avardumist ning teenistuspiirkonna iseärasusi. Eestis on politseiteenistus ära jaotatud nelja prefektuuri vahel. Igal prefektuuril on omad iseärasused ning eripärad.

Ida prefektuuri kanda on nii korrakaitseteenistus kui ka Euroopa Liidu välispiiri valvamine. Lisaks eristub Ida prefektuur teistest prefektuuridest eelkõige elanikkonna kultuurilise tausta ning keelekeskkonnaga. Esimeses alapeatükis annabki autor ülevaate Ida prefektuurist ning toob välja erisused teiste prefektuuridega. Teises alapeatükis analüüsib autor Ida prefektuuri politseiametnike seas läbiviidud küsitlusi ning intervjuusid ja teeb ettepanekuid, kuidas on võimalik muuta teenistuskooerte kasutamist efektiivsemaks.

2.1. Ida prefektuuri teenistuskooerte kasutamise ülevaade

Ida prefektuuri teeninduspiirkond hõlmab kahte maakonda: Ida-Virumaa ja Lääne-Virumaa. Ida-Viru maakonna pindala on 3364 km². Seal on seitse linna (neist üks vallasisene) ning 16 valda. Lääne-Virumaa pindala on 3628 km² ja seal on neli linna (neist kaks vallasisesed) ja 13 valda. Eesti Statistikaameti andmetel elab Ida prefektuuris 205 089 inimest. Neist 146 283 elab Ida-Virumaal ja 58 806 Lääne-Virumaal (Eesti Statistikaamet ... 21.04.14)

2013. aastal registreeriti Ida prefektuuris kokku 6346 kuritegu, mis on -3,4% vähem kui 2012 aastal. Registreeritud kuriteod Ida prefektuuris moodustavad 17% kogu Eestis registreeritud kuritegudest. Maakondade lõikes vaadatuna registreeriti Ida-Viru maakonnas kokku 4731 kuritegu (2012 aastal 4794 kuritegu) ja Lääne-Viru maakonnas 1615 kuritegu (2012 aastal 1773 kuritegu). (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a.)

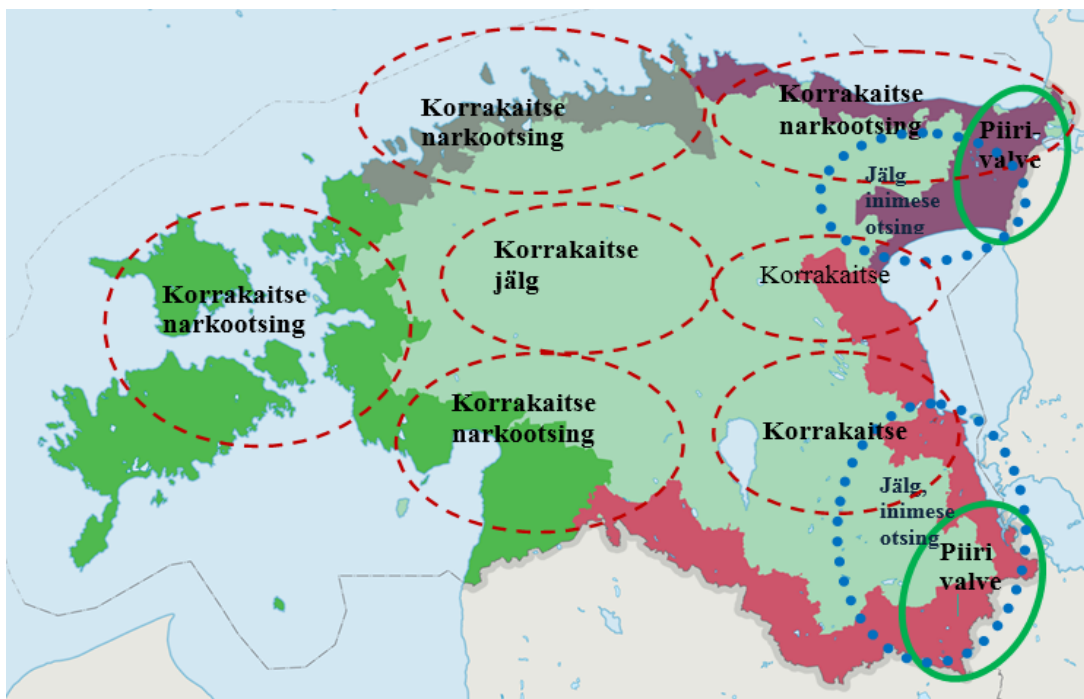
Autori arvates on kuritegude langus toimunud eelkõige analüüsi tulemusena prioriteetide ümbersuunamisest ning arvatavasti korrakaitse ja piirivalve ametnike koostöö suurenemisest üksteise abistamise näol. Autor on ka seisukohal, et kuritegude arvu vähendamisele aitaks kaasa teenistuskooerte rohkem kasutamine, mis oleks eelkõige ennetava suunitlusega.

Praegusel hetkel on Ida prefektuuris teenistuses kokku 1068 politseiametnikku, seal hulgas piirivalvebüroo alluvuses 366 ametnikku. Igas prefektuuris on kasutusel ka teenistuskooerad. Alluvussuhtelt kuuluvad koerajuhid kolme erineva büroo alla. Põhja prefektuuri koerajuhid on korrakaitsebüroo koosseisus. Lõuna prefektuuris korrakaitse- ja piirivalvebüroo koosseisus. Ida ja Lääne prefektuuris on koerajuhte korrakaitse-, kriminaal- ja piirivalvebüroo teenistuses.

PPA teenistuses on kokku 2014 aasta aprillikuu seisuga 68 teenistuskooera, sealhulgas 14 alla kahe aastaseid koeri. Ida prefektuuris on neist 13 ning viis koera on alla kahe aastased, keda peab veel koolitama enne, kui neid saab täielikult kaasata koerateenistusse. (Teenistuskooerte kasutamine prefektuurides 2014.aastal) Koeratõugudest on esindatud Ida prefektuuris Saksa lambakoer, Belgia lambakoer ja spanjel. Enamuses on tegemist kombineeritud koertega. Spanjeleid kasutatakse ainult narkootiliste ainete tuvastamiseks.

Prefektuuride põhilised teenistusülesanded on erinevad, mis on seotud eelkõige prefektuuride paiknemisega. Samuti on erinevus milliste põhioskustega teenistuskooeri iga prefektuuri vajatakse.

Alloleval joonisel 1 on ära toodud erinevad piirkonnad ning milliseid teenistuskooeri mingis piirkonnas kõige rohkem vajatakse.

Joonis 1. Teenistuskooerte tegevused piirkonniti (allikas: Politsei- ja Piirivalveameti koerateenistuse kontseptsioon (kavand))

Joonisel on näha, et Ida prefektuuris vajatakse kõige rohkem teenistuskooeri, kes on suutelised ajama jälge, otsima inimest, otsima narkootilise aine lõhna ning osalema patrulltegevuses nii piirivalve kui ka korralduse suunal. Seega on väga oluline, et Ida prefektuuris oleksid kombineeritud koerad ning narkokoerad.

Kuna Ida prefektuuri haldusalas võrreldes, näiteks Lääne ja Lõuna prefektuuriga, esineb tunduvalt rohkem probleeme erinevate narkootiliste ainetega, peaks olema narkokoeri tunduvalt rohkem kui praegusel hetkel – neli narkokoera.

Kui tugineda väärtegade ja kuritegude toimepanemise ajateljele, siis raskusaste langeb nädala teisele poole ning kuu lõppu ja kuu algusesse, kui inimestele makstakse palka. Sellega peab arvestama ka politseiteenistuse eelkõige patrullteenistuse töötaja planeerimisel. Sama kehtib ka teenistuskooertega patrullide väljapanekuga - aktuaalsus on rohkem nädala teisel poolel, siis on koera vajadus suurem. Töögraafikute tegemisel on arvestatud koerajuhtide valveajaga, kus teenistuskooerajuht peab sündmusele reageerima vähemalt 30 minuti jooksul võimalikult operatiivselt

Kuna nädala alguses on töökoormus madalam planeeritakse nädala algustesse ametnikele koolitused ja erinevad preventiivsed üritused, näiteks koolides, rahvakogunemisüritustel jne

Eelmisel aastal kasutati Ida prefektuuris teenistuskoeri kokku 5073 tundi, sh:

- koolitustel osaleti 527 tundi;
- patrullis 3924,5 tundi;
- väljakutsetel 479 tundi;
- preventiivtöödel 172,5 tundi.

Tulemuslikult kasutati teenistuskoeri kokku 199 korda. Narkokoeri 104 korda, neist avastamisi 25 korda ja reageerimisi 79 korda. Patrullkoeri kasutati tulemuslikult 95 korda, neist jõukasutamisel ja kinnipidamistel 49 korda (eseme leidmine kaks korda, inimese leidmine jäljel 5 korda, ning jälje leidmine/ajamine (ei viinud isikuni) 39 korda). Koolitustegevus kokku 2384 tundi. (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a.)

Kui tugineda 2014 aasta teenistuskoerte kasutamise aruandele, võib oletada, et sellel aastal kasutatakse teenistuskoeri, võrreldes eelmise aastaga, rohkem. Juba jaanuaris ning veebruaris on kasutatud Ida prefektuuris teenistuskoeri kokku 2174 tunni ulatuses (vastavalt Põhja prefektuuris 2634 tundi, Lõuna prefektuuris 2186 ja Lääne prefektuuris 473 tundi). (Teenistuskoerte kasutamine prefektuurides 2014.aastal)

Kuna autor on ise teenistuses Ida prefektuuris Narva-Jõesuu kordonis, pöörab autor järgnevalt tähelepanu piirivalvebüroo teenistuskoera tegevusele.

Ida prefektuuri piirivalvebüroole pandud ülesannete täitmiseks oli 2013. aasta lõpuks komplekteeritud 348 ametikohta (täituvus 95,1%) nendest 11 on teenistuskoerajuhid (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a.).

Teenistuskoerad jagunevad Ida prefektuuri piirivalvebüroo struktuuriüksuste vahel arvuliselt ja liigiti järgmiselt: (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a.)

- Narva-Jõesuu kordon – 1 (patrullkoer)
- Narva kordon – 5 (1 narkokoer, 4 patrullkoera)
- Mustajõe kordon – 1 (narkokoer)

- Punamäe kordon – 1 (patrullkoer)
- Vasknarva kordon – 1 (patrullkoer)
- Alajõe kordon – 1 (jäljekoer).

Alljärgnevas tabelis 2 on ära toodud teenistuskooete kasutamine aastate lõikes. Autor võttis aluseks alates 2010 aasta, kuna sellel aastal toimus ametite ühendamise ning alustati vajadusel ka teenistuskooete ristkasutamist.

Tabel 2. Piirivalvebüroo alluvuses teenistuskooete kasutamise patrulltunnid 2010-2013 (allikas: Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a)

kuud	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Kokku teenistustunde
2013	64	47	40	28	28	27	21	47	31	37	278,	31	4346,5
2012	19	17	17	11	19	22	19	20	24	25	404	32	2702
2011	10	12	38	98	18	19	16	25	20	44	499	56	3229
2010	18	21	24	92	26	18	16	19	22	18	152	12	2226

Piiri valvamisel kasutati teenistuskooeri 2013 aastal kokku 4346,5 tundi. Seal hulgas politseioperatsioonide läbiviimisel osaleti 49 tundi (2012.aastal osaleti 40 tundi ja 2011.aastal 77). Väljakutsetel kasutati teenistuskooeri 14 tundi (2012.aastal 87 korda ja 2011.aastal 78 korda). Ennetustöös osaleti 39 tundi (2012.aastal 86 tundi ja 2011.aastal 38 tundi). (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a)

Kui vaadata piirivalvebüroo teenistuskooete kasutamise tunde korrakaitsepolitsei suunitlusega väljakutsetel siis on näha tugevat vähenemist. See on seotud sellega, et korrakaitsebüroo sai endale lisaks teenistuskooeri ning piirivalvebüroo teenistuskooerad on rohkem maismaapiiril ning piiripunktides.

Teenistuskooerte kasutamisel reageerisid narkokoerad 6 korral (2012.aastal ühel korral ning 2011.aastal 26 korral). Aine kunagisele võimalikule olemasolule, mida tõendatakse narkootiliste ainete testi või ekspertiisiga reageerisid teenistuskooerad ühel korral (2012.aastal samuti ühel korral, 2011.aastal kuuel korral). (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a)

Autori arvates reageerimised narkootilise ainete lõhnale (narkootiliste ainete reaalsele olemasolule) langus, pärast 2011 aastat, on tingitud eelkõige tänu preventiivsele tegevusele ning tunnetati, et prefektuurides on teenistuses narkokoerad kes reaalselt ka aineid avastavad.

Jäljekoerte abil tehtud leidmised/avastamised jagunesid järgmiselt: inimesi leiti/avastati neljal korral, jälgi avastati samuti neljal korral, esemeid kahel korral. Õigusrikkuja kinnipidamiseks kasutati teenistuskooera kahel korral (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a).

Kuna kõige suurem trend on piirivalvebüroo hallataval territooriumil salakaubavedu, kus trendiks on aktsiisikaupade ebaseaduslik üle piiri toimetamine ja seda eelkõige sigarettide osas, peaks autori arvates patrullkooerte kasutamist nn. „kuumades kohtades“ veel suurendama.

Suurtes kogustes toimetatakse sigarette Eestisse piiripunktide vahelisel alal (97,08% kinnipeetud sigarettidest) ja enamasti kaasneb sellega ka ebaseaduslik piiriületus. 2013. a olid salakaubavedajad eriti aktiivsed Narva kordoni piirilõigus, kuid enim sigarette toimetati üle piiri Narva–Jõesuu kordoni piirilõigus (49,93% kinnipeetud sigarettidest). (Ida prefektuuri analüütiline ülevaade 2013.a)

Kuna teenistuskooertele saab juurde õpetada reageerimist tubakatoodetele, on kombineeritud kooerte kasutamise võimalused äärmiselt laiad ning kindlasti väheneks salakaubana sigarettide, vähemalt üle piiripunkti, vedamine.

Eelpool toodule saab järeldada, et äärmiselt oluline on, et prefektuurides oleks võimalik koheselt ja kogu aeg kasutada teatud suunitlusega teenistuskooeri, et oleks võimalik tagada kogu prefektuuri teenistuse efektiivsus. Järgmises peatükis autor analüüsibki Ida prefektuuri politseiametnike teenistuskooerte kasutamist ning kuidas oleks võimalik kasutamiseefektiivsust tõsta.

2.2. Teenistuskooerte kasutamise analüüs ning parenduse ettepanekud

Käesoleva uurimistöö eesmärk on uurida teenistuskooerte kasutamise efektiivsuse tõstmise võimalusi ning milliseid teenistuskooeri vajatakse Ida prefektuuris. Eesmärgist tulenevalt seab autor ülesandeks teha ettepanekuid, kuidas on võimalik muuta teenistuskooerte kasutamist Ida prefektuuris efektiivsemaks.

Autor kasutas andmekogumismeetodina ankeetküsitlust ning struktureeritud ekspertintervjuud. Autor valis küsitlusmeetodi, kuna küsitlusmeetod on tõhus ja säästab aega. Küsitluse puuduseks võib pidada asjaolu, kus vastajad ei pruugi tõsiselt uurimusse suhtuda, mida autor loodab vältida (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2005:182)

Ankeetküsitlused ja intervjuud viidi läbi Ida prefektuuris ajavahemikus 03.03.2014 – 24.03.2014. Valimi moodustasid Ida prefektuuri korrakaitse ja piirivalvebüroo töötajad.

Ankeetküsimustik oli anonüümne ja saadeti laiali ametnike töömeilidele. Ankeetküsitlusega soovis autor välja selgitada Ida prefektuuris töötavate ametnike arvamused ja hoiakud hetkel toimiva koerateenistuse kohta. Autor esitas küsimustikus lahtised küsimused, mida oli analüüsida raskem, kuid andis vastajatel avalda rohkem oma isiklikke seisukohti.

Intervjuud viidi läbi personaalselt nelja Ida prefektuuri ametnikuga. Nendest kaks koordineerivad koerajuhtide ja teenistuskooertega seonduvaid küsimusi (koolitused, atesteerimised, aruanded jms), kelleks oli Narva kordoni ja Rakvere politseijaoskonna korrakaitsebüroo koerajuhid. Intervjuu viidi läbi ka Ida prefektuuri piirivalvebüroo juhi ja Ida prefektuuri korrakaitsebüroo kriisiohjakeskuse juhiga. Intervjuude tulemusena soovis autor eelkõige teada saada, mida peavad intervjuueeritavad Ida prefektuuri teenistuskooerte ja koerajuhtide töö kitsaskohtadeks. Intervjuu läbiviimise aluseks võttis autor ankeetküsitluse, et oleks võimalik võrrelda nii intervjuude kui ka ankeetküsitluse tulemusi.

Küsitlus oli konstrueeritud 15. küsimusest (Lisa 1). Küsimustele vastas 20 korrakaitsebüroo ja kolmkümmend kaks piirivalvebüroo välitööd tegevat ametniku,

kelleks olid väljuhüid, noorsoopolitseinikud, patrullpolitseinikud, kordoni piirivalvurid. Sega hõlmas küsitlus nii piirivalve kui ka korrakaitse poolt, mille tulemusena ei ole vastused tugevalt mõjutatud kummaski suunas.

Tööstaaž vastanud ametnike seas oli alates 2 aastast kuni 21 aastani. Aktiivsemad ja põhjalikumad küsimustele vastajad olid ametnikud, kelle tööstaaž oli rohkem kui 10 aastat. See näitab, et ametnikud, kes küsitlusele vastasid omavad pikaajalist töökogemust, oskavad võrrelda erinevaid teenistusperioode (erinevad prioriteedid, ametkondade ühendamise eelne ning järgne aeg jms.) ning anda läbimõeldumaid vastuseid.

Korrakaitse ametnike põhilisteks tööülesanneteks olid suurem osa vastajatest süütegude menetlemine, ennetamine, teeninduspiirkonna õiguskorra analüüsimine. Kordonite ametnikud olid aga oma tööülesanneteks märkinud tegevuspiirkonna informatsiooni kogunemine, piirivalvamine, väärteomenetluse teostamine.

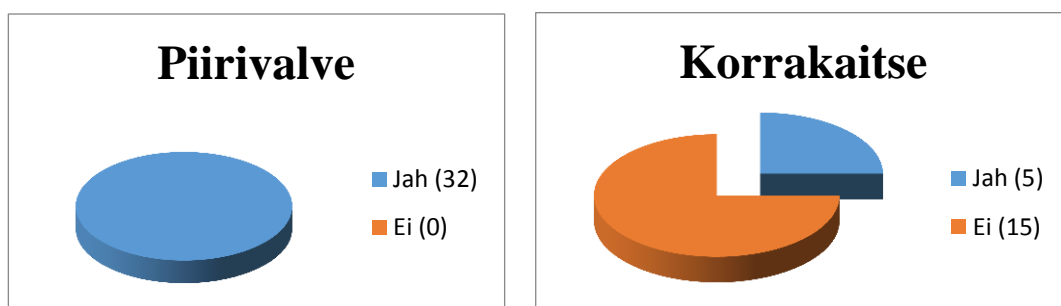
Küsitluses tundis autor huvi kas vastajad sooviksid teha muudatusi oma tööülesannetes. Autorit huvitas, kas vastajad toovad välja enda liiga suure hõivatuse. See oli ka üks ennetav küsimus 13. küsimusele (Kas hakkate võimaluse korral, koerajuhiks?). Kui ametnikud on väga hõivatud ning on palju teenistusülesandeid, siis üldiselt ei olda nõus asuma uuele ametikohale, näiteks asuma teenistuskoeerajuhiks, mis ilmselgelt tooks kaasa palju kohustusi ja tööd ka pärast ametlikku tööaega. Samas, kui ametnikud on tüdinunud praeguste tööülesannete täitmisest, võivad nad soovida uusi väljakutseid.

Viisteist korrakaitse ametniku vastasid jaatavalt. Lisainformatsioonina toodigi välja suurt töökoormust. Liiga suur töökoormus tulenes sellest, et töölt lahkunute ametnike töökoormus lisandus teiste ametnike põhitööülesannetele. Demotiveerivaks asjaoluks nimetati töökohustuste lisandumisel töökasvu, kuid palgatõusu sellega ei kaasnenud.

Piirivalvebüroo välitööd tegevad ametnikud pidasid isenesest mõistetavaks, et praeguste tööülesannetesse tuleb teha muudatusi. Toodi veel välja, et ametnikud on rääkinud tööülesannete muudatuste vajadustest, kuid siiani pole midagi muutunud mis on omakorda motivatsiooni alandavaks faktoriks.

Äärmiselt oluline on, et kõik PPA ametnikud teaksid teenistuskoe kasutamise meetoditest. Oskamatu ning teenistuskoe töövõisi arvestamata võivad kogematu ametnikud oma tegutsemisega oluliselt hävitada või muuta kasutamiskõlbmatuks teenistuskoele olulisi asju, mille tulemusena võivad jääda õigusrikkumised lahenduseta.

Autorilegi üllatusena on korrakaitse büroost teenistuskoe kasutamise meetoditest koolitust saanud ainult viis ametnikku, mis kajastub ka joonisel 2.

Joonis 2. Kui paljud ametnikud on saanud koolitusi teenistuskoe kasutamise meetoditest.

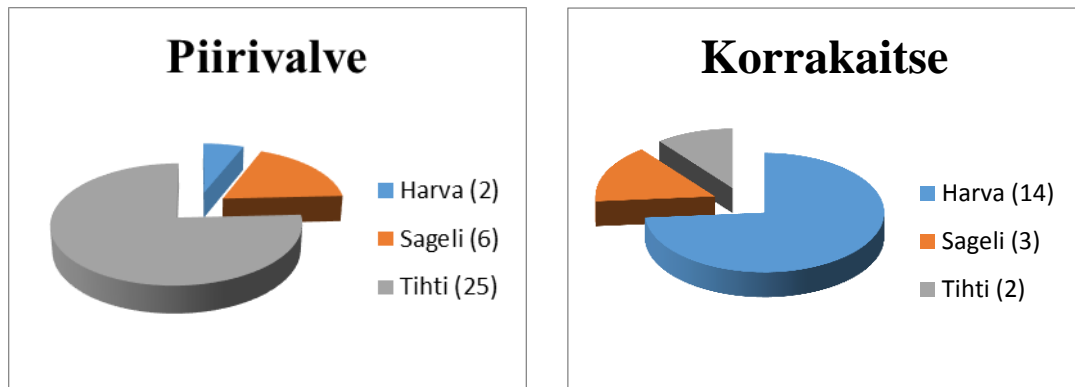
Täielikult olid teenistuskoe kasutamise meetoditest teadlikud kordonites välitööd tegevad ametnikud (100% vastajatest), kuna igas kordonis on hetkel vähemalt üks teenistuskoe.

Seevastu korrakaitstes puudub ülevaade teenistuskoe kaasamise võimalustest, kuidas, millal ja millistes tingimustes on võimalik teenistuskoe kasutada. Viis korrakaitse ametnikku, kes on läbinud TORK koolituse (koolitus, kus õpetatakse nii enesekaitset kui ka laskmist) on kokku puutunud teenistuskoe ja on teadlikud teenistuskoe kaasamisest erinevatel sündmuskohtadel ja nende efektiivsusest.

Kui sageli üldse kaasatakse teenistuskoe korrakaitsepolitsei või piirivalve tegevusse, on ära toodud joonis 3.

Kakskümmend viis kordoni piirivalvurit tõid välja, et kordoni koerajuhtidel on teenistuskoe koguaeg kaasas, sest ei tea kunagi millal võib koera vaja minna. Piisavalt sageli on piirivalvele väljakutseid tulnud teistesse/erinevatesse

valdkondadesse, kus vajatakse teenistukoera abi. Seega saab kohealt reageerida ja ei pea eraldi sõitma teenistukoera järgi mis võtaks väärtuslikku aega.

Joonis 3. Kui sageli toimub teenistukoera kaasamine politsei ja/või piirivalve tegevustesse?

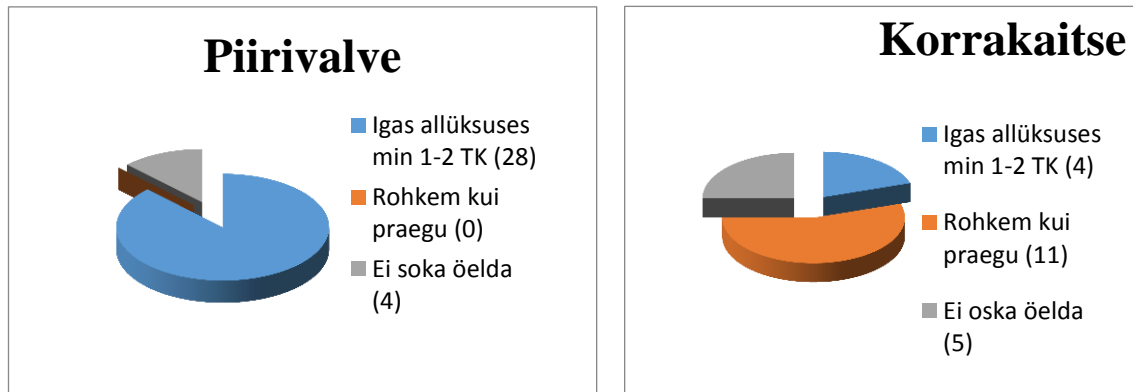
Neliteist korralduste politseiametnikku olid skeptilisemad ning vastasid, et koeri kaasatakse harva, sest teenistukoerad baseeruvad suurem osa ajast Rakveres, kuid võiksid rohkem käia Ida-Virumaal, kuna Ida-Virumaal on kuritegevus suurem kui Lääne-Virumaal. Neljateist korralduste ametniku arvates on teenistukoertest rohkem kasu Jõhvis, Kohtla-Järvel ja Narvas, sest nendes linnades on kuritegevus kõrgem kui Rakveres.

Autori, kui ka kahe piirkonnapolitseainiku arvates peaks olema igas Ida prefektuuri jaoskonnas teenistukoer, sest ainult nii saab tagada kogu piirkonna turvalisust, kiiremat sündmuste lahendamist kui ka avaliku korra tagamist. Lähtuvalt eelmisest küsimusest muudatuste ja täienduste kohta koerte kaasamises ei osatud tihtipeale ettepanekuid teha. Kuid kuue korralduste politseiniku arvates, peaks teenistukoeri rohkem kaasama teenistusse. Narkokoeri peaks rohkem kaasama autode läbivaatustel.

Kümne kordoni piirivalvuri arvates, tuleks kõigile selgitada, milleks on teenistukoerad võimelised, kuidas teenistukoeri kasutada ja rohkem oleks vaja praktilisi harjutusi toimkondade ja koerajuhtide vahel. Selle tulemuseks oleks kindlasti teenistukoerte suurem ning teadlikum kaasamine erinevate juhtumite lahendamiseks.

Küsimusele kas ollakse teenistuskorajuhitide ja teenistuskorerte tööga rahul andsid 100% nii piirivalve kui ka korrakaitsepolitsei positiivse vastuse.

Kas piirivalve ja korrakaitsepolitsei teab kui palju teenistuskoreri oleks vaja Ida prefektuuri, et oleksid kõik valdkonnad kaetud (vt. joonis 4), ei osatud korrakaitse politsei numbriliselt kindlat arvu välja pakkuda, kuid toodi välja, et neid peaks olema rohkem kui praegu.

Joonis 4. Kui palju peab teie arvates olema Ida prefektuuris teenistuskoreri kokku?

Neli korrakaitse politseinikku arvas, et igas kordonis ja konstaabli jaoskonnas peaks olema vähemalt üks teenistuskor. Samas tegid kordoni välitööd tegevad ametnikud oma ettepaneku, et igas kordonis oleks vähemalt kaks teenistuskorera.

Kolm intervjuueritavat arvasid samuti, et teenistuskoreri on praegusel hetkel vähe. Põhiliselt toodi välja, et kogu piirilõik peaks olema kaetud kohese teenistuskorera reageerimisvõimega. Või vähemalt suurem osa prefektuuri alast. Samuti peaks igas politseijaoskonnas olema vähemalt üks teenistuskor. Üks intervjuueritav tõi välja, et korrakaitse poole peal peaks olema 6-10 teenistuskorera, neist seitse patrullkorera ja kolm narkokorera. Korrakaitsebüroo kriisiohjakeskuse juht oli aga arvamusel, et praegusel hetkel on teenistuskoreri piisavalt

Autor on seisukohal, et arvestades teenistuskorerajuhi tööaega (tööaja hulka loetakse: tööd teenistuskorera, teiste ametkondade abistamine, koolitus SKA TKKK- s, treening, osalemine katsetel ja võistlustel, koera transportimist arsti juurde (Koerateenistuse korraldamise juhend)) siis oleks optimaalne, et üksuses oleks 6 teenistuskorera. Sellisel juhul oleks kogu aeg võimalik teenistuskorera kaasata, ehk tagatud oleks väljakutsete teenindamine 24/7 koos teenistuskorera. Kindlasti

peaksid lisaks olema veel eraldi narkokoerad, sest kombineeritud koerte kasutamine rahvarohketes kohtades narkootiliste ainete lõhnade tuvastamiseks võib olla probleemne, sest patrullkoerad on kasvult suuremad ning nad on läbinud jõukasutuse koolituse, mille tulemusena võivad olla tigidamad.

Kui jääda ainult kahe teenistuskoea juurde, oleks üksuses päevi kus mõlemad teenistuskoeajuhid on vabadel päevadel ning vajadusel tuleks ikkagi juhtumi lahendamiseks kaasata teiste allüksuste teenistuskoeeri.

Küsimusele, millise tööülesandega teenistuskoeeri peaks Ida prefektuuris olema, töid 90% vastanutest välja jälituskoerad ja narkokoerad, 10 % pakkus välja otsingu, ründe ning päästekoerad.

Intervjuudes toodi välja, et teenistuskoeerad peaksid olema erineva väljaõppega. Kindlasti peaks jätkama patrullkoertega kellele on juurde õpetatud mõni lisaeriala näiteks jälg, maa-ala otsimine ning lisaks narkootiliste ainete lõhna tuvastamisega. Mitmeid kordi toodi välja kombineeritud teenistuskoeerte vajadust.

Samuti on autor seisukohal, et on vaja jätkata kombineeritud koete koolitamist mille tulemusena oleks võimalik teenistuskoeera laialdasemalt kasutada.

Kuna praegusel hetkel on ainult Põhja prefektuuri näol loodud eraldi koerateenistuse üksus, st. teenistuskoeerad ei kuulu kordoni piiripunkti või politseijaoskonna alluvusse vaid on koondatud eraldi ühtse juhtimise alla, tundis ka autor huvi, kuidas hindavad nii küsitlusele vastajad ning intervjuueeritavad analoogse üksuse loomist Ida prefektuuri.

Kuna piirivalvebüroos kuuluvad teenistuskoeerad kordoni koosseisu, siis populaarsem vastus küsitlusele vastanud piirivalvurite seas oli, et teenistuskoeerad võiksidki jääda kordoni koosseisu. Samuti toodi välja, et teenistuskoeerad võiksid kuuluda eraldi üksusesse, mis paikneks näiteks Valmidusüksuse juures. Eraldi üksuse asukohaks pakuti välja veel Narvat, kuna seal läheb teenistuskoeeri kõige rohkem vaja.

Intervjuueeritavad olid erinevatel arvamustel – ühed pooldasid eraldi üksuse loomist, teised olid seisukohal, et praegune lahendus on parim (muidugi suurema teenistuskoeerte arvu juures). Kui luua eraldi üksus, pakuti asukohaks piirivalvebürood või korrakaitsebüroo kriisiohjakeskust.

Autor on arvamisel, et teenistuskooerte kasutamise efektiivsust on võimalik tõsta eraldiseisva ja ühtse juhtimisega üksuse loomisega. Praegusel hetkel on teenistuskooerajuhid teenistuses graafiku alusel erinevates allüksustes ning üksused ei ole 24/7 teenistuskooera kasutamisevõimalusega kaetud. Piiratud on ka teiste allüksuste abistav funktsioon (teist allüksust abistades saavad teenistuskooerjuhil töötunnid täis ning teda ei ole võimalik enam rakendada oma allüksuses, lisa transpordikulutused jms.). Teenistuskooerajuhid tegelevad lisaks teenistuskooeritele veel teiste ülesannetega. Kuna teenistuskooerajuhi asukohaüksuses ei ole piisavalt teisi kooerajuhte, siis on ka iseseisev koolituse korraldamine probleemne. Ühtse üksuse loomisega eelpoolnimetatud probleemid peaksid laheneda. Kindlasti ei peaks prefektuurides olema ainult üks teenistuskooerte üksus, vaid tuleks arvestada iga prefektuuri suurust ning iseärasusi, näiteks Ida prefektuuris piisaks kahest üksusest, mida mainis ka üks intervjuueeritavatest.

Kuna praegu on kõikides prefektuurides puudus teenistuskooerajuhtidest, tundis autor huvi, kas küsimustikule vastav ametnik oleks nõus vajadusel hakkama teenistuskooerajuhiks, vastas 99% eitavalt. Ainult üks korrakaitsepolitsei ametnikest oli nõus hakkama teenistuskooerajuhiks. Põhjuseks oli toodud väga suur ajakulu enda ja kooera treenimise peale. Samuti motivatsiooni puudumine, kuna töö kooeraga on enamjaolt lisakohustus, mis tähendab, et peale kooerajuhi tööülesannete peab täitma teisi ülesandeid näiteks piirivalvuri ametijuhendis märgitud tööülesandeid (näiteks laevade kontroll, radarivaatlus).

Ka intervjuueeritavad mainisid, et nad on mures, et teenistuskooerajuhte on väga vähe ning keegi ei soovi teenistuskooerajuhiks saada. Üheks ettepanekuks toodi intervjuueeritavate poolt, et tuleks läbi vaadata nn. motivatsioonipakett ning panustama peaks järelkasvu peale.

Sellise tulemusega vastused on autorile äärmiselt muret tekitav, sest teenistuskooer on paljudes olukordades asendamatu ja kui teenistuskooeri on liiga vähe, võivad paljud juhtumid jääda avastamata (näiteks narkootiliste ainete avastamine) või ei saavutata oodatavat lahendust (näiteks isiku või esemete leidmine). Autorile on teada, et alates 2013 aastast on politsei- ja piirivalvekolledžis nii kutseõppe kui ka kõrgharidusõppe õppekavas teenistuskooeritega seonduvad õppetunnid, mis võivad

anda tõuke teenistuskoeajuhtideks saamisel. Samuti võiks suurendada teenistuskoeajuhtide arvu, kui neile oleks loodud iga prefektuuri juurde eraldiseisev üksus ning teenistuskoeajuhid tegeleksidki ainult teenistuskoeaga ning ei peaks tegelema ülesannetega mis ei ole seotud koeraga.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli uurida teenistuskoe kasutamise efektiivsuse tõstmise võimalusi ning milliseid teenistuskoeeri vajatakse Ida prefektuuris. Eesmärgi täitmiseks viis autor läbi Ida prefektuuri ametnikega ankeetküsitluse ning ekspertintervjuu.

Uurimistulemustest selgus, et:

- Enamus ametnikud, just korrakaitse büroost ei ole kursis teenistuskoe kasutamise meetoditest. Piirivalvebüroost teadsid teenistuskoe kasutamise võimalusi kõik küsitluses osalenud ametnikud.
- Teenistuskoeeri kaasatakse põhiliselt piirivalve tegevusse. Korrakaitse tegevuses toimub teenistuskoeeri kaasamine harva.
- Kõikides allüksustes on teenistuskoeeri liiga vähe, et oleks tagatud 24/7 teenistuskoe kasutamine.
- Ei leitud piisaval hulgal ametnikke, kes sooviksid asuda teenistusse teenistuskoeerajuhiks

Ida prefektuuri teenistuskoeeri kasutamise efektiivsuse tõstmise võimaluseks teeb autor järgmised ettepanekud:

- Viia Ida prefektuuri ametnike seas läbi koolitus, mis selgitaks teenistuskoeeri kasutamise võimalusi ja kuidas peab töötama koos teenistuskoeeraga, et mitte pärssida või rikkuda enda oskamatusest teenistuskoeeri tegevust.
- Moodustada Ida prefektuuri eraldiseisev teenistuskoeeri üksus, mille tulemuseks oleks
 - Tagatud ühtne juhtimine, millega kaasneks täielik ülevaade prefektuuri teenistuskoeerajuhtide tegevusest ning nende rakendamise kohta.
 - Teenistuskoeeri saaks suunata appi erinevatesse allüksustesse ehk oleks tagatud piisavad töötunnid ning logistika.

- Teenistuskoeajuht saaks tegeleda ainult teenistuskoelega ning ei peaks osalema teistes allüksuse tegevustes.
 - Tagatud oleks ühtne teenistuskoeajuhitide ja teenistuskoeite koolitus
- Kui teenistuskoeite paiknemisel midagi ei muutu, siis on vajalik suurendada iga allüksuse teenistuskoeite hulka vähemalt kuue teenistuskoeitani. Kuus teenistuskoeit igas allüksuses tagab 24/7 teenistuskoeit kasutamise.
- Teenistuskoeiteks peaksid olema kombineeritud koerad, et tagada mitmekülgne reageerimisvõimekus.
- Rohkem reklaamima teenistuskoeitajuhi ametit ning tegevusi teenistuskoeitaga, et oleks tagatud teenistuskoeitajuhtideks saamise järjepidevus.

Резюме

Целью данной дипломной работы являлось выяснить возможности увеличения эффективности служебных собак, а так же в каких служебных собаках нуждается Идаская префектура. Для выполнения поставленной цели автор провёл между чиновниками Идаской префектуры анкетный опрос и экспертно-интервью.

На основании полученных в ходе исследования данных выяснилось, что:

- большинство чиновников, а именно в части бюро охраны правопорядка, не в курсе о методах использования служебных собак. В бюро погранохраны знали о возможностях использования служебных собак все в опросе участвующие чиновники.
- служебных собак привлекают в основном в действие пограничников. В бюро охраны правопорядка задействованы служебные собаки реже.
- Во всех подразделениях слишком мало служебных собак, чтобы обеспечивать их использование 24/7.
- Нет в достаточной мере чиновников, желающих стать служебным собаководом.

Для повышение эффективности использования служебных собак Идаской префектуры автор делает следующие предложения:

- провести обучение среди чиновников Идаской префектуры, которые разъясняли бы возможности использования служебных собак, и как нужно работать со служебными собаками, чтобы не препятствовать своей неумелой деятельностью действиям собак.
- образовывать отдельную единицу служебных собак Идаской префектуры, в следствие чего было бы:
 - обеспечено единое управление, чему сопутствовал полный обзор действий служебных собаководов префектуры и их исполнение.

- служебных собак можно направить в разные подразделения, чтобы было обеспечено необходимое количество рабочих часов и логистика.
- служебный собаковод должен заниматься только служебной собакой и не должен участвовать в действиях других подразделений.
- обеспечено единое образование служебных собаковод и служебных собак.
- Если в распоряжение служебных собак ничего не изменится, то нужно увеличить количество служебных собак в каждом подразделении до шести. Шесть служебных собак в каждом подразделении обеспечит их использование 24/7.
- Служебными собаками должны быть комбинированные собаки, чтобы обеспечить многостороннюю способность реагирования.
- Больше рекламировать должность служебного собаковеда и деятельность с собакой, чтобы была обеспечена преимущество выбора специальности служебного собаковеда.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Adlercreutz, J. Adlercreutz, C.-J. 1996. Maailma koerad. Tallinn: Sinisukk
- Binetti, R., 2008. Cell Phones Go to the Dogs: Maryland Uses Phone-Finding K9s to Step Up Security Efforts. Corrections Today, 10 (1), 58-60. Välja otsitud EBSCOhost andmebaasist 18.01.2014
- Explosives vapor detection technology: The new „sniff test“ www. <http://esciencenews.com/articles/2013/02/21/explosives.vapor.detection.technology.the.new.sniff.test> välja otsitud 07.04.2014.
- Karistusseadustik 06.06.2001, jõustunud 01.09.2002–RT I 2001, 61, 364
- Koerajuhtide põhikursuse õppekava. Politsei- ja piirivalvekolledži direktori 16.12.2010. aasta käskkiri nr. 6.2–21/89.
- Koerateenistuse korraldamise juhend, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 23.03.2011 käskkiri nr 120
- Land, T. 2009. Politsei Teenistuskoerte kasutamine, Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn
- Polishundsinnrättnings, <http://www.poliisi.fi/poliisi/pkoira/home.nsf/pages/indexfin/> Välja otsitud 10.04.14
- Politsei ja piirivalve seadus 06.05.2009, jõustunud 01.01.2010 – RT I 2009, 26,159
- Рылов. В. В. 2010 Служебная собака. Руководство по подготовке специалистов служебного собаководства, 1-2. Välja otsitud 17.01.2014
- Statistikaameti kodulehelt, <http://www.stat.ee/ppe-ida-viru-maakond>, Välja otsitud 21.04.2014
- Statistikaameti kodulehelt, <http://www.stat.ee/ppe-laane-viru-maakond>, Välja otsitud 21.04.2014
- Teenistuskoerte atesteerimise kord, Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 23.03.2011 käskkiri nr 120, lisa 2
- Teenistuskoerte kasutamine politsei- ja piirivalveteenistuses. Sisekaitseakadeemia Teenistuskoerte Koolituskeskuse peaspetsialisti Rene Radala poolt loodud õpiobjekt, 01.01.2011 – 30.06.2011 koduleht http://stud.sisekaitse.ee/radala/teenistuskoerte_kasutamine/index.html välja otsitud 18.01.2014
- Teenistuskoerte koolitamine www. <http://www.sisekaitse.ee/index.php?id=12830> välja otsitud 08.04.2014
- Veronika Karlsen 2006. Rootsi Põllumajandusülikool, Department of Animal Medical Services Program

Võime, L. 2007. Eesti piirivalvest 1918-1940. Tallinn Sisekaitseakadeemia

Walt, D. R., Stitzel, S. E., Aernecke, M. J. 2012. Artificial Noses. *American Scientist*, 100 (1), 38-45. Välja otsitud EBSCO andmebaasist 17.02.2014

Чень С. В. 2009. Дипломная работа - Работа питомника служебных собак исправительной колонии в городе Йошкар-Ола. 6-8. Välja otsitud 15.01.2014

Õiguskorra analüütiline ülevaade ja prioriteetide täitmine 2013 aastal Ida prefektuur 15.01.2014

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. Ründed politseinike vastu paragrahvide lõikes perioodil 2009 – 2013.....	9
Tabel 2. Piirvalvebüroo alluvuses teenistuskooete kasutamise patrulltunnid 2010-2013.....	25
Joonis 1. Teenistuskooete tegevused piirkonniti.....	23
Joonis 2. Kui paljud ametnikud on saanud koolitusi teenistuskooete kasutamise meetoditest?.....	29
Joonis 3. Kui sageli toimub teenistuskooera kaasamine politsei ja/või piirivalve tegevustesse?.....	30
Joonis 4. Kui palju peab teie arvates olema Ida prefektuuris teenistuskooeri kokku?.....	31

LISA 1. Ankeetküsitlus

Tere lugupeetud kolleeg!

Minu nimi on Artjom Pelepelin. Töötan Ida prefektuuri piirivalvebüroo Narva-Jõesuu kordonis ning alates 2013. jaanuarist on minu ametikohaks koerajuht.

Õpin Sisekaitseakadeemia viimasel kursusel ja kirjutan lõputööd teemal „TEENISTUSKOERTE KASUTAMISE EFEKTIIVSUS POLITSEI -JA PIIRIVALVEAMETI IDA PREFEKTUURIS“

Arvestades eelpool toodut, viin läbi avatud vastustega ankeetküsimustiku, mis on suunatud kõikidele ametnikele Ida prefektuuris. Ankeetküsimustik on anonüümne ja olen väga tänulik, kui aitate minu uurimistöö valmimisele kaasa.

1. Teie tööstaaž Politsei -ja Piirivalveametis?
2. Teie tööstaaž Ida prefektuuris?
3. Kellena te töötate Ida prefektuuris?
4. Mis on teie tööülesanded Ida prefektuuris?
5. Kas te soovite teha muutusi oma tööülesannetes?
6. Kas te olete teinud oma juhtidele ettepanekuid tööülesannete muutmiseks?
7. Teie arvates, kui sageli toimub teenistuskoera kaasamine politsei ja/või piirivalve tegevustesse?
8. Kas te olete saanud koolitusi teenistuskoerte kasutamise meetoditest?
9. Milliseid täiendusi või muudatusi tuleb teie arvates teha koera kaasamises?
10. Kas olete rahul koerajuhtide ja teenistuskoerte tehtud tööga?
11. Kui palju peab teie arvates olema Ida prefektuuris teenistuskoeri kokku?
12. Millise tööülesandega peavad Ida prefektuuri teenistuskoerad olema?
13. Kas hakkate võimaluse korral, koerajuhiks ?
14. Millise struktuuriüksuse koosseisu peab kuuluma koerteüksus või- teenistus? Palun põhjendage valikut.
15. Kas teie arvates on üldse vaja teenistuskoeri Ida prefektuuris?

Suur tänu vastuste eest!